

Bugát vetélkedő

A Bugát Pál Természetismereti Vetélkedő

(részlet dr. Czinder Péter *A természettudományos oktatás legutóbbi huszonöt éve a gyöngyösi Berze Nagy János Gimnáziumban* című összeállításából)

[...] A Bugát Pál Természetismereti Vetélkedő nem a természettudományos versenyzetetés palettájáról hiányzó szint próbálja pótolni, hiszen a spektrum teljes: diákjaink mindegyik természettudományos tantárgyból összemérhetik magukat a középiskola valamennyi évfolyamán. A Bugát-vetélkedő a szellemiségét a természet sokszínűségére alapozza, a komplex, interdiszciplináris megközelítés élményét nyújtva a résztvevőknek. Ilyen értelemben az integrált természettudományos oktatás legjobb hagyományainak folytatója.

A vetélkedő nemcsak látásmódjában kapcsolódik az integrált oktatáshoz, hanem technikai értelemben is annak talaján szökkent szárba. A jogelődjének számító Természet egysége elnevezésű táborban ugyanis elsősorban azok a diákok gyűltek össze és mérték össze tudásukat, akik a korábban említett integrált természettudományos képzésben részesültek. Az 1976-tól 1982-ig évente megszervezett tábort számos elismert tudós, tanár, szakember tisztelte meg a jelenlétével. Előadásokat tartottak, beszámoltak kutatásaikról, illetve részt vettek a verseny zsűrizésében. (A tudósok ilyenén közreműködése a mai napig elválaszthatatlan a Bugát-versenytől.)

1984-ben az integrált oktatásra irányuló kísérlet véget ért és az országban ismét egységes tantervekre támaszkodott a természettudományok oktatása. A tehetséges tanulók felkutatására, bemutatkozására új lehetőséget kellett keresni – ezt a küldetést teljesítette a TIT Stúdió által alapított *Érttem a természetet* elnevezésű vetélkedő. Az előzmények ismeretében kézenfekvő döntés volt, hogy a TIT a lebonyolításra a Mátra Művelődési Központot és intézményünket kérte fel. A rendezők köre a Természet Világa című folyóirattal bővült ki. A vetélkedő 1986-ban vette fel a száz évvel korábban elhunyt tudós és hazafi, Bugát Pál nevét, akinek a magyar tudományos nyelv megújítását is köszönhetjük.

A rendezvény lebonyolításának módja az évtizedek során letisztult. Hagyományosan a következő történik:

„A középiskolák 3-3 fős csapatokkal képviseltetik magukat az ország minden tájáról. [...] A verseny egyik legfontosabb célkitűzése az, hogy a részt vevő diákok képesek legyenek a természeti és az azzal kapcsolatban felmerülő társadalmi folyamatok komplex szemlélésére. Napjaink oly fontos problémái, természettudományos feladatai sohasem külön fizikai, kémiai, biológiai, földrajzi, vagyis tisztán csak természettudományos problémaként jelentkeznek, hanem komoly társadalmi hatásai vannak, lehetnek és lehetnek a jövőben is. A környezeti vonatkozású kérdések jellegzetesen ilyenek. Ezen a természettudományos MŰVELTSÉGI Vetélkedőn nem arra vagyunk kíváncsiak, hogy mit tudnak a gyerekek, csúnya kifejezéssel élve „bemagolni”, hanem arra, hogy van-e a diákoknak igazi természettudományos szemlélete, illetve ennek kialakulását segítsük elő feladatainkkal.

Kezdetben csak a fizika, kémia és a biológia szerepelt a meghirdetett tantárgyak sorában, majd ehhez csatlakozott néhány év múlva az informatika, és a jubileumi 20. alkalomtól kezdve földrajzi jellegű altémák is szerepelnek a vetélkedőn.

A vetélkedő első fordulóján, melyet hagyományosan a tavaszi szünet egyik napján rendezünk meg, írnak meg a csapatok a döntőre való válogatás alapjául szolgáló 3 órás írásbeli

dolgozatot. Közülük kerül ki azok a csapatok, akik az augusztus végén a Mátrában megrendezett három napos döntőn mérhetik össze tudásukat. 2014-ben 13 csapat vett részt a döntőn. A szállás, étkezés és az írásbeli forduló a mátrafüredi Vadas Jenő Erdészeti Szakközépiskolában történik, a laborgyakorlatnak és a számítástechnika fordulónak és a kicsit játékos szóbelinek pedig a gyöngyösi Berze Nagy János Gimnázium ad otthont. A döntő első estéjén, az írásbeli fordulót követően érdekes előadásokat hallgathatnak meg a diákok és tanáraik, rangos és ismert előadóktól, a vetélkedő aktuális témájához tartozó kérdéskörben. [...]

A második nap délelőttjén kerül sor a gyakorlati fordulókra: a laboratóriumi gyakorlatra és az informatikai fordulóra. Ezekon olyan feladatokat is kapnak a gyerekek, amit nem tanultak, de a korábbi előzetes tudásukat és természettudományos szemléletüket felhasználva megoldhatók. Hosszú évek tapasztalata alapján elmondhatjuk, hogy a döntőbe bejutott csapatok tagjai közül többen úgy jönnek el, hogy már felvételt nyertek valamilyen felsőoktatási intézménybe, jellemzően orvosi, műszaki, vagy természettudományos jellegű helyekre. Tudjuk azt is, hogy a fiatalabb résztvevőknek is hasonló céljaik vannak. Éppen ezért fontosnak tartjuk a vetélkedő tevékenységeinek összeállításakor, hogy olyan feladatok is legyenek, amelyek segítséget nyújtanak a diákok számára a közoktatásból a felsőoktatásba való átmenet nehézségeinek áthidalásában. [...]

A második nap délutánján kirándulás szokott lenni a résztvevők számára, melyen a nagy meleg miatt meglehetősen elfáradnak a versenyzők. Ezt a terepgyakorlatot Molnár Tamás vezette. A második este az addigi fordulók feladatainak megoldásait mondják el a zsűri tagjai. A szóbeli forduló a verseny zárásaként, a harmadik nap délelőttjén kerül lebonyolításra, mely érdekes, változatos tevékenységeket takar. A diákok a megadott témával kapcsolatos totót töltenek ki, megbecsülnék különböző érdekes mennyiségi viszonyokat, tanulságos kísérleteket elemeznek. A verseny résztvevői általában kiválóan teljesítik az előírt feladatokat. Célkitűzéseink között nem csak az szerepel, hogy értékeljük az egyes csapatok tudását, hanem az is, hogy élményekben és tudásban egyaránt gazdagodva térjenek haza a résztvevők. A szóbeli rész kétfordulós. Az első rész végéig versenyben van az összes csapat, és ennek a legvégén derült az ki, hogy melyik az a három, esetenként pontegyenlőség következtében négy csapat, mint például 2014-ben, akik a legmagasabb pontszámot elérve megkaphatják a döntő kérdést, mely hagyományosan azonos mindegyikük számára. ”

Intézményünk a TIT, a Mátra Művelődési Központ és a Természet Világa folyóirat mellett a vetélkedő döntőjének egyik rendezője. A versenytitkári teendőket intézményünk részéről 1994-től 1998-ig Farkas Béláné és Kiss Miklós, majd Szamosvári György látta el. Utóbbi 2004-ben bekövetkezett korai halála óta Illésné Törő Melinda fogja össze a szervezéssel járó szerteágazó teendőket, igazi háziasszonyként gondoskodva a vendégek kényelméről és a kifogástalan lebonyolításról. Örökébe 2015-ben Mesterházy Dóra lépett, ő a verseny főszervezője – közmegelegedésre.

Immáron ötödik éve tagja a zsűrinek dr. Kiss Miklós tanár úr, aki a fizika tantárgyat képviseli. Ebben a tényben az iskolánk szakmai elismertsége is tükröződik.

A verseny szervezésében és lebonyolításában közreműködők körét a dr. Kiss Miklós tanár úr által készített táblázat mutatja be.